

1. Käyttöjärjestelmä ja tiedonhallinta

1.1 Perustoiminnot

- Kansion luominen: Klikkaa hiiren oikealla napilla -> New -> Folder.
 - Anna kansiolle nimi ja paina enter.
 - Voit luoda kansioiden sisään alakansioita niin monta kuin haluat.
 - Kansion luominen onnistuu myös useissa paikoissa esim. resurssienhallinnassa klikkaamalla New Folder -nappia.
- Kansion tai tiedoston nimeäminen uudelleen: Klikkaa kansiota hiiren oikealla napilla -> Rename.
 - Anna uusi nimi ja paina enter.
 - Tiedostojen kohdalla katso, ettet vahingossa poista tiedoston päätettä (esim. .doc). Jos näin käy, niin nimeä tiedosto uudelleen siten, että laitit nimen perään myös alkuperäisen tiedostopäätteen.
- Kansion tai tiedoston poistaminen: Klikkaa kansiota hiiren oikealla napilla -> Delete.
- Kansioiden ja tiedostojen siirtäminen: Voit raahata ne uuteen paikkaan.
 - Voit myös sitten valita ne, sitten joko CTRL + X tai hiiren oikealla napilla -> Leikkaa/Cut.
 - Mene sinne mihin haluat tiedostot / kansiot viedä -> CTRL + V tai hiiren oikealla napilla -> Liitä/Paste.
 - Tiedostojen/kansioiden valitsemisesta: CTRL-näppäin pohjassa voit valita useamman, Shift-näppäin (Caps Lockin alapuolella) pohjassa kokonaisen listan tiedostoja/kansioita (klikkaa ylintä ja alinta).

1.2 Tiedoston tai kansioon koon selvittäminen

- Klikkaa tiedoston tai kansion päällä hiiren oikeaa nappia -> Properties.
 - Näet tämän tiedon usein jo vain valitsemalla tiedoston / kansion ja katsomalla resurssienhallinnan alapalkkiin.
- Jos pitää selvittää, mikä on esim. suurin tiedosto -> Klikkaa resurssienhallinnassa Size-saraketta, näin saat järjestettyä tiedostot koon mukaan.
 - Koko näkyy Size-sarakkeen alapuolella.
 - Jos ensimmäisellä klikkauksella tiedostot ovat niin, että suurin on ylhäällä, niin toisella klikkauksella saat järjestyksen päinvastaiseksi.

1.3 Pikakuvakkeen tekeminen

- Pikakuvake = sitä klikkaamalla pääset suoraan kohteena olevaan tiedostoon tai kansioon kun normaalisti sinun pitäisi resurssienhallinnan kautta mahdollisesti klikata useammankin kerran päästäksesi perille.
- Pikakuvakkeen luominen:
 - Sen tiedoston tai kansion päällä, johon haluaa tehdä pikakuvakkeen, painetaan hiiren oikeaa nappia -> Create Shortcut.
 - Siirrä sitten syntynyt pikakuvake joko raahaamalla tai leikkaamalla/liimaamalla (CTRL + X ja CTRL + V) sinne, mistä pikakuvaketta klikkaamalla päästään pikakuvakkeen avulla suoraan siirtymään kohteena olevaan tiedostoon tai kansioon.

1.4 Näytön ja ikkunan kaappaus (print screen -käyttö)

- Paina Fn + Prnt Scrn (kummatkin tekstit ovat sinisellä), Prnt Scrn on usein F11 tai F10.
 - Sitten avaa kuvankäsittelyohjelma.
 - Jos käytät Photoshopia, niin luo ensin uusi (CTRL + N tai File -> New) ja sitten paina CTRL + V, eli liitä kaappaamasi kuva.
 - Jos käytät Paintia, niin paina vain suoraan CTRL + V.
 - Tee haluamasi muokkaukset ja tallenna.

1.5 Yleisimpien tiedostomuotojen ja -tarkentimien tunnistaminen

- Kuvatiedostoja:
 - .jpg (tyypillinen nettikuvaformaatti, pakkaa mutta suurimmalla laadulla erittäin hyviä kuvia).
 - .gif (nettikuvaformaatti, mahdollisuus läpinäkyvyyteen, aina huonompilaatuinen kuin .jpg).
 - .png (nettikuvaformaatti jossa on mahdollisuus läpinäkyvyyteen, lähes .jpg-kuvan tasoinen).
 - .tiff (printtikuvaformaatti).
 - .psd (Photoshopin oma formaatti, säilyttää kuvan erittäin laadukkaana, säilyttää myös layerien tiedot siinä missä muut formaatit pakkaavat layerit yhdeksi).
- Äänitiedostoja:
 - .mp3
 - .wav
 - .wma
- Videotiedostoja:
 - .avi
 - .mp4
 - .wmv
- Officen tiedostoja:
 - .docx (Word).
 - .doc (vanhemmat Wordit).
 - .rtf (Word).
 - .xlsx (Excel).
 - .xls (vanhemmat Excelit)
 - .pptx (PowerPoint)
 - .ppt (vanhemmat PowerPointit)
- OpenOfficen tiedostoja:
 - .odt (Writer).
 - .ods (Calc).
 - .odp (Impress)

1.6 Tiedostojen pakkaaminen ja paketin purkaminen

- Pakkaaminen:
 - Valitse tiedostot jotka haluat pakattuun kansioon mukaan.
 - CTRL-nappi pohjassa voit valita yksittäisiä tiedostoja.
 - SHIFT-nappi pohjassa voit valita useamman tiedoston listan -> klikkaa ylintä ja sitten alinta mitkä haluat mukaan.
 - Klikkaa sitten hiiren oikeaa nappia -> Vie kursori zippausohjelman (esim. 7-Zip) päälle.
 - Valitse "Add to xxxx.zip".
- Purkaminen:
 - Klikkaa pakatun kansion päällä hiiren oikealla napilla.
 - Vie kursori zippausohjelman (esim. 7-Zip) päälle.
 - Valitse haluamasi purkamismuoto.
 - Esim. "Extract Here" purkaa tiedostot siihen kansioon jossa olet, .zip-kansion luo.

1.7 Mistä löytyy laskin, tekstieditori, piirto-ohjelma

- Klikkaa vasemmasta alakulmasta Windowsin lippua -> All programs.
- Voit myös hakea ohjelmia:
 - Klikkaa vasemmasta alakulmasta Windowsin lippua -> Kirjoita hakukenttään (Search Programs and Files) esim. calc (laskin), word, paint.... Tulokset tulevat hakukentän yläpuolelle listaksi.

1.8 Eheyty

- Levyn eheyty on työkalu, joka järjestää kiintolevyn tiedostot uudelleen ja tietokoneen suorituskyky palautuu ja paranee.
 - Tiedostojen pirstoutumista ilmenee kiintolevyllä ajan myötä, kun tallennat, muutat tai poistat tiedostoja.
 - Tiedostoon tallentamasi muutokset tallennetaan usein alkuperäisen tiedoston sijainnista poikkeavaan sijaintiin kiintolevyllä.
 - Tehdyt lisämuutokset voidaan tallentaa vielä johonkin muuhun sijaintiin.

- Ajan myötä sekä tiedosto että kiintolevy pirstoutuvat ja tietokoneen toiminta hidastuu, kun sen täytyy avata tiedosto useista sijainneista.
- Eheytyksen jälkeen levyn lukupään edestakainen ja aikaa vievä liikuttelu vähenee ja tiedoston lukeminen nopeutuu. Samalla pirstaloitumista saatetaan ehkäistä tyhjää tilaa tiivistämällä.

1.9 Virustorjunta

Lähde: <http://windows.microsoft.com/fi-FI/windows7/Understanding-security-and-safer-computing>

1.9.1 Oman tietokoneen ja verkkoympäristön tietoturvan ymmärtäminen

- Verkkoselaimen uusimman version käyttäminen ja sen pitäminen päivitettyinä ovat kaksi parasta tapaa välttää ongelmilta verkossa.
 - Useimmissa tapauksissa verkkoselaimen uusin versio sisältää tietoturvakorjauksia ja uusia ominaisuuksia, jotka auttavat suojaamaan tietokoneitasi ja tietoturvaasi, kun selaat verkkoa.
 - Uusia viruksia löydetään päivittäin. Kun virustentorjuntaohjelma päivitetään, uusien virusten tiedot lisätään tarkistettavien virusten luetteloon, jolloin tietokone saa suojan uusia hyökkäyksiä vastaan.
- Useissa verkkoselaimissa on tietoturvaominaisuuksia, jotka auttavat pysymään turvassa verkossa.
 - On hyvä selvittää, mitä tietoturvaominaisuuksia selaimessasi on, ja varmistaa, että ne on otettu käyttöön.

1.9.2 Virustorjunta ja haittaohjelmat

- Virustorjuntaohjelmisto auttaa suojaamaan tietokonetta viruksilta, madoilta ja muilta tietoturvauhkilta.
- Virukset, madot ja troijalaiset ovat luvattomien käyttäjien luomia ohjelmia.
 - Luvattomat käyttäjät käyttävät Internetiä tietokoneiden vahingoittamiseen.
 - Virukset ja madot kopioituvat tietokoneesta tietokoneeseen, kun taas troijalaiset kätkeytyvät tietokoneen oikeisiin ohjelmiin, kuten näytönsäästäjiin.
 - Vahingolliset virukset, madot ja troijalaiset voivat poistaa tietoja tietokoneen kiintolevyltä tai tehdä tietokoneen kokonaan käyttökelvottomaksi.
 - Kaikki eivät aiheuta suoraa vahinkoa, mutta hidastavat silti tietokoneen suorituskykyä ja heikentävät sen vakautta.
- Vakoiluohjelmien torjuntaohjelmisto auttaa suojaamaan tietokonetta vakoiluohjelmilta ja muilta ei-toivotuilta ohjelmilta.
 - Vakoiluohjelma näyttää mainoksia, kerää sinusta tietoja tai muuttaa tietokoneen asetuksia yleensä ilman suostumustasi.
 - Vakoiluohjelma voi esimerkiksi asentaa ei-toivottuja työkalurivejä, linkkejä tai suosikkeja selaimeen, muuttaa oletusaloitussivua tai näyttää toistuvia ponnahtusikkunamainoksia.
 - Vakoiluohjelmat keräävät salaa luottamuksellisia tietoja, jotka koskevat esimerkiksi käyttämiäsi verkkosivustoja tai kirjoittamaasi tekstiä.
 - Monet vakoiluohjelmat asentuvat samalla, kun lataat ilmaisia ohjelmistoja.
 - Joskus pelkkä sivuston avaaminen saattaa johtaa vakoiluohjelmatartuntaan.

1.9.3 Palomuurin merkitys

- Palomuri suojaa tietokonetta estämällä luvattomia käyttäjiä ja haittaohjelmia käyttämästä tietokonetta.
- Palomuri on ohjelma tai laite, joka tarkistaa Internetistä tai verkosta tulevat tiedot ja joko torjuu tiedot tai päästää ne tietokoneeseen. Tämä määräytyy palomuurin asetusten mukaan.
- Windowsin palomuri sisältyy Windowsiin ja on käytössä automaattisesti.
- Jos käytät esimerkiksi pikaviestiohjelmaa tai pelaat Internetin tai muun verkon välityksellä, palomuri kysyy, haluatko torjua yhteydenoton vai purkaa torjunnan (eli sallia yhteyden). Jos haluat purkaa torjunnan, palomuri tekee ohjelman kohdalla poikkeuksen. Tällöin palomuri ei pyydä vahvistusta, kun kyseinen ohjelma vastaisuudessa vastaanottaa tietoja.